

POSTANOWIENIE

Dnia 18 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Krzysztof Wiak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Joanna Lemańska

SSN Aleksander Stępkowski

w sprawie ze skargi M.T.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn.
I ACa 2406/23,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 18 listopada 2025 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie w sprawie o sygn. I ACa 2406/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje M.T. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie sumę pieniężną w wysokości 2 000 (dwa tysiące) złotych za okres od 18 grudnia 2020 r. do 18 listopada 2025 r.;**
- 3. zobowiązuje Sąd Apelacyjny w Krakowie do wyznaczenia terminu posiedzenia w sprawie o sygn. I ACa 2406/23 w terminie 3 miesięcy od dnia zwrotu akt;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz M.T. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od doręczenia postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.**

5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz M.T. kwotę 200 (dwieście) zł uiszczonej tytułem opłaty od skargi.

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski

UZASADNIENIE

Pismem z 16 września 2025 r. pełnomocnik M.T. (dalej: „skarżąca”) wniósł skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt I ACa 2406/23.

Skarżąca wniosła o:

1. stwierdzenie przewlekłości postępowania w powyższej sprawie;
2. zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie podjęcia niezbędnych czynności w sprawie, w szczególności poprzez niezwłoczne wyznaczenie terminu rozprawy;
3. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 2000,00 zł tytułem odszkodowania;
4. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kosztów tego postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu skargi skarżąca wskazała, że sprawa wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w Krakowie 1 września 2023 r. Z informacji dostępnych w Portalu Informacyjnym Sądów Powszechnych wynika, że ostatnią czynnością podjętą przez sędziego referenta w sprawie było wezwanie strony powodowej do ustosunkowania się do pisma procesowego pozwanego, dokonane pismem z 20 czerwca 2024 r., doręczonym pełnomocnikowi strony powodowej 5 lipca 2024 r. Od podjęcia ostatniej czynności w sprawie przez sędziego referenta minęło blisko 15 miesięcy. W tym czasie nie podjęto jakiegokolwiek czynności, w szczególności nie zarządzono wyznaczenia terminu rozprawy. W ocenie skarżącej powołane okoliczności świadczą w sposób jednoznaczny o wystąpieniu przewlekłości postępowania w sprawie.

Odpowiedź na powyższą skargę złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie. W piśmie z 29 września 2025 r. wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uznania – o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania.

W uzasadnieniu pisma Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie wskazał, że sprawa wpłynęła do I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Krakowie 1 września 2023 r. wraz z apelacją strony pozwanej. Tego samego dnia wylosowano sędziego referenta. Stosownie do zarządzenia z 8 lutego 2024 r. odpis apelacji doręczono stronie powodowej. W dniu 26 marca 2024 r. wpłynęła odpowiedź na apelację. Na podstawie zarządzenia z 16 kwietnia 2024 r. akta sprawy zostały złożone w archiwum spraw wyczekujących na wyznaczenie terminu rozpoznania apelacji. W dniu 29 kwietnia 2024 r. wpłynął wniosek powódki o udzielenie zabezpieczenia, rozpoznany postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 13 maja 2024 r. W dniu 6 maja 2024 r. wpłynęło pismo strony pozwanej zawierające propozycję zawarcia ugody. Na zarządzenie sędziego referenta powódka została zobowiązana do ustosunkowania się do propozycji ugodowej. Pismem z 11 lipca 2024 r. odmówiła ona zawarcia ugody.

Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie podniósł, że wyłączną przyczyną, dla której sprawa nie została rozpoznana do czasu wniesienia skargi, jest sytuacja kadrowa I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Krakowie oraz liczba spraw oczekujących. Czynności, które sąd może podejmować w panujących warunkach, podejmuje niezwłocznie. Sąd Apelacyjny w Krakowie jest bowiem dotknięty od kilku lat bardzo poważnymi brakami kadrowymi. Brak terminu rozpoznania sprawy lub wyznaczenie go po upływie znacznego okresu od przedstawienia akt Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie nie wynika z opieszałości w rozpoznawaniu tej i innych spraw wskutek zaniedbań Prezesa Sądu Apelacyjnego, Przewodniczącej Wydziału czy sędziego referenta, lecz jest rezultatem niezapewnienia władzy sądowniczej odpowiednich warunków kadrowych, biurowych i proceduralnych, by możliwe było szybkie i rzetelne rozpoznanie takiej liczby spraw, jakie wpływają do tego sądu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Pomimo że ustawa nie określa terminu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania, w orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, iż stan taki będzie miał zasadniczo miejsce w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji w zakresie wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej, przekraczającej 12 miesięcy (tak np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 9 stycznia 2019 r., I NSP 4/18; 10 czerwca 2020 r., I NSP 67/20; 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18). Niezależnie od tego w zakresie oceny wystąpienia przewlekłości postępowania znaczenie ma jednak nie tylko sam sztywny upływ czasu, ale wszystkie okoliczności wpływające na przebieg danego postępowania, w tym również podejmowane w trakcie przez sąd czynności oraz postępowanie skarżącego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego podkreśla się, że przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15).

Analiza akt niniejszej sprawy pozwala stwierdzić, że od lipca 2024 r. w sprawie nie tylko nie wyznaczono terminu rozprawy apelacyjnej, ale nie podjęto żadnej czynności, która świadczyłaby o dążeniu do zakończenia postępowania. W chwili wniesienia skargi na przewlekłość postępowania czas oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej wynosił prawie 24 miesiące –

od momentu wpływu apelacji do sądu odwoławczego. Już sama długość okresu bezczynności sądu przemawia więc za tym, że w sprawie prowadzonej przed Sądem Apelacyjnym w Krakowie pod sygn. akt I ACa 2406/23 nastąpiła przewlekłość postępowania.

Odnosząc się do argumentacji podniesionej w odpowiedzi na skargę, Sąd Najwyższy wskazuje, że duży wpływ spraw, jak również problemy kadrowe występujące w I Wydziale Cywilnym Sądu Apelacyjnego w Krakowie nie mogą mieć zasadniczo znaczenia dla rozpoznawania spraw w rozsądnym terminie (por. np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 17 lutego 2012 r., III SPP 2/12; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 25 maja 2023 r., I NSP 12/23) i okoliczności te nie zwalniają państwa z odpowiedzialności z tytułu przewlekłości postępowania. Jak słusznie przyjął Sąd Najwyższy w postanowieniu z 6 września 2023 r. (I NSP 119/23), „[o]bciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej”. Dla oceny zasadności skargi na przewlekłość postępowania sądowego istotne znaczenie ma bowiem nie tylko czas trwania postępowania, ale przede wszystkim terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 sierpnia 2023 r., I NSP 113/23).

Okoliczność, że Prezes Sądu Apelacyjnego w Krakowie obiektywnie nie dysponuje instrumentami umożliwiającymi mu zapewnienie odpowiednich warunków dla sprawnego rozpoznawania bardzo dużej ilości spraw zawisłych przed tym sądem może przekładać się na brak zawinienia po jego stronie z tytułu zaistniałej przewlekłości postępowania. W niniejszej sprawie nie stwierdzono również przesłanek świadczących o odpowiedzialności sędziego sprawozdawcy z powyższego tytułu. Wskazane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie obciążenia orzecznicze mają charakter obiektywny, przekładający się na ocenę organizacji sądownictwa jako takiej. Jednakże, jak wskazano powyżej, sam duży napływ spraw, czy też ograniczona ilość sędziów mogących je rozpoznać, nie mogą usprawiedliwiać przewlekłości postępowania i tym samym wpływać

negatywnie na sytuację strony, której przysługuje prawo do rozpoznania jej sprawy w rozsądnym terminie (np. postanowienia Sądu Najwyższego z: 19 kwietnia 2023 r., I NSP 47/23 i 29 sierpnia 2023 r., I NSP 139/23).

Sąd Najwyższy dostrzega jednocześnie narastanie systemowego problemu (zasygnalizowanego również przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Krakowie w odpowiedzi na skargę), przekładającego się w oczywisty sposób na znaczne wydłużenie czasu rozpoznawania spraw w sądach powszechnych, polegającego na zaniechaniu przez Ministra Sprawiedliwości ogłaszania nowych obwieszczeń o wolnych stanowiskach sędziowskich, a tym samym na zablokowaniu procesu rekrutacji sędziów w sądach powszechnych. W połączeniu z przechodzeniem sędziów w stan spoczynku – skutkuje to stałym wzrostem liczby wakatów w polskich sądach i nadmiernym obciążeniem sędziów pozostających w służbie, a tym samym narastaniem systemowych dysfunkcji wymiaru sprawiedliwości wyrażających się w przewlekłości toczących się postępowań. Zaniechania ze strony Ministra Sprawiedliwości podejmowania działań mających na celu zapewnieniu właściwej obsady sędziowskiej stanowią istotne źródło nadmiernej długości postępowań sądowych w Polsce, wprost i bezpośrednio wpływając na pogłębienie problemu systemowej przewlekłości postępowań.

Uwzględniając skargę na przewlekłość postępowania apelacyjnego, stosownie do treści art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, Sąd Najwyższy miał obowiązek rozstrzygnąć wniosek o zasądzenie od Skarbu Państwa odpowiedniej sumy pieniężnej. Przyznanie jej stanowi sankcję dla państwa za wadliwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości oraz rekompensatę dla skarżących za krzywdę moralną spowodowaną przewlekłością postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05).

Skarżąca wniosowała o przyznanie jej sumy pieniężnej w kwocie 2000 zł – stanowiącej minimalną sumę pieniężną, jaką można zasądzić uwzględniając skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Skarżąca nie uzasadniła, z jakich względów domaga się zasądzenia należności we wskazanej wysokości, ograniczając się do samego żądania powyższej kwoty. Z tych względów Sąd Najwyższy nie stwierdził podstaw do zasądzenia wyższej

sumy pieniężnej, uznając, że dochodzona kwota rekompensuje skarżącej zaistnienie i skutki przewlekłości postępowania za okres od 18 grudnia 2020 r. do 18 listopada 2025 r. Zgodnie z art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, na żądanie skarżącego lub z urzędu sąd zaleca podjęcie przez sąd rozpoznający sprawę co do istoty albo przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze odpowiednich czynności w wyznaczonym terminie, chyba że wydanie zaleceń jest oczywiście zbędne. Skarżąca zawnioskowała o wydanie Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie polecenia podjęcia niezbędnych czynności w sprawie. W okolicznościach badanej sprawy Sąd Najwyższy uznał za zasadne zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w Krakowie wyznaczenia terminu posiedzenia w terminie 3 miesięcy od daty zwrotu akt.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 2-4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, orzekł jak w sentencji.

Zasądzoną od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Krakowie na rzecz skarżącej kwotę 240 zł stanowi wynagrodzenie pełnomocnika skarżącej będącego adwokatem, której wysokość ustalono na podstawie § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1935).

Z.G.

[a.ł]

Joanna Lemańska Krzysztof Wiak Aleksander Stępkowski